

MÁME DOMA **GÉNIA!**

Kdo z rodičů by nestál o malého Einsteina, Rembrandta či Beethovena? Každý je pyšný, když se může pochlubit úspěchy svého potomka. Výchova a péče o mimořádně nadané dítě má ovšem svá specifika a mnohdy také úskalí, s nimiž je třeba počítat.

TEXT: ZDENKA SEKRETOVÁ

To, že se vaše dítě nějakým způsobem vymyká průměru, se dá poznat celkem brzy. Například podle toho, že se naučí číst ještě předtím, než zasedne do školních lavic, je velmi zvědavé, takže vás v jednom kuse bombarduje nějakými otázkami, prokazuje vynikající pozorovací talent, kreativitu, vynalézavost, používá na svůj věk bohatou slovní zásobu, raduje se z nových informací, které dokáže rychle pochopit, umí být nezávislé, samostatné a při plnění úkolů nejednou překvapí nevšedním přístupem. Také v oblasti motoriky bývá o poznání dál než většina stejně starých dětí – mnohem dříve se naučí chodit, lépe zvládá „lekce rovnováhy“ i koordinaci pohybu.

„Mimořádně talentované dítě vyniká oproti svým vrstevníkům. Daná činnost nebo dovednost mu jde výrazně lépe, a hlavně přirozeně a s lehkostí. Jako by se pro ni narodilo. Často do konkrétní aktivity vnáší originální přesah, něco navíc. Nejde přitom o nic naučeného, převzatého či vydrženého,“ říká Lucie Königová, autorka knižního bestselleru (Ne)Gramotný rodič a konceptu Life Academy. „Rodiče si snáze všimnou výtvarného, pohybového či hudebního talentu. Je ale škoda přehlédnout nadání v jiných oblastech. Pokud má dítě potřebu více se zajímat o konkrétní obor a je do dané činnosti ponořené, stojí za to ho v ní podpořit. Výjimečně talentované děti obvykle nevyhledávají běžné dětské aktivity, protože je nudí. Upřednostňují prostředí, situace a příležitosti, kde mohou uplatnit a rozvíjet svůj talent,“ dodává.

KAM SE OBRÁTIT PRO RADU?

Ve větších městech existují organizace, které se specializují na vyhledávání mladých talentů a práci s nimi, kde můžete nechat své dítě otestovat a dozvědět se, jak jeho nadání dále rozvíjet, případně obdržet podpůrná opatření pro pedagogy ve škole. Více informací najdete například na adresách:

talent-nadani.cz • centrumnadani.cz
• nadacersj.com • nadanedeti.cz
• qiido.cz • mensa.cz/detska-mensa/
• ctm-academy.cz

SILNÉ I SLABÉ STRÁNKY

Jako rodiče byste tedy měli své dítě dobře vnímat a pozorovat, v čem je šťastné, co ho baví a naplňuje, o co se zajímá, co mu jde lehce – tak nějak „samo od sebe“. Rozhodně se ale vyvarujte toho, abyste svého potomka porovnávali, respektive „zarovnávali“ s vrstevníky. Naopak, snažte se respektovat jeho originalitu a nechte ho zdravě vyčnívat z davu.

„Je na vás, abyste mu vysvětlili, že nemusí umět všechno skvěle. Že když je nadané na hru na klavír a baví ho to, nemusí být nutně za hvězdu i v tělocviku. Děti, které silně vynikají v jedné oblasti, mohou být výrazně slabší v jiné. To by měli zohlednit především rodiče, ale i pedagogové a další autority, které mají bezprostřední vliv na růst a dozrávání jeho osobnosti. Zároveň je dobré postupně dítě naučit pracovat s vlastním talentem a efektivně ho využívat. Můžete mu najít učitele a trenéry, kteří dokážou jeho nadání posilovat a kultivovat. Talent je zkrátka dar, se kterým je třeba dobře nakládat, aby osobnost člověka nenichl, ale naopak přispíval k jeho smysluplnému životu, v němž se bude cítit šťastný,“ vysvětluje Lucie Königová. Bohužel ne všichni rodiče jsou ochotni aplikovat tenhle přístup v praxi. Případně se jim to daří jen do určité míry, na základě vlastní představy o tom, co je správné.

„Odmalička jsem ráda kreslila. Byla to moje vášeň. Kreslila jsem vším, co bylo po ruce, a všude, kam se dalo. Na papír, do písku, do bláta, na chodník, na zeď v ložnici i obývací. Když mě přepadla tvůrčí nálada, musela jsem to okamžitě nějak vyjádřit. Vzpomínám si, jak jsem si jednou vzala s sebou do vany hrušku. Vtom jsem dostala nápad, tak jsem ji nakousla a začala s ní zuřivě malovat po zrcadle. Nemohla jsem si pomoci. Muselo to ze mě ven. V první třídě mě rodiče přihlásili do lidové školy umění, kde jsem si připadala jako v ráji. Měli jsme báječného učitele, který s námi procházel všechny výtvarné techniky. Taky jsem ho zaslechla, jak říká rodičům, že takový talent, jako jsem já, se rodí jednou za sto let, a že s tím budeme muset něco udělat,“ vypráví dnes už padesátiletá Zdeňka z Roztok. „Tahle šťastná éra ale záhy skončila. V šesté třídě jsem začala mít potíže s matematikou a rodiče rozhodli, že je třeba, abych se věnovala důležitější věci, než jsou nějaké čmáranice, které mě v životě beztak neuživí. Přišlo mi to jako obrovská zrada. Strašně jsem to tenkrát obřečela a štětec ani pastelku jsem už od té doby nevzala do ruky. Něco se ve mně tehdy navždy zlomilo.“

NESMYSLNÉ NÁLEPKY

Rozvoj talentu nemusí však sabotovat pouze rodiče, ale mnohdy také učitelé. Mimořádně nadané děti se totiž odlišují od ostatních spolužáků a tahle jinakost může být vykládána různým způsobem. Není ničím výjimečným, že talent je objeven u dítěte až v momentě, kdy skončí v pedagogicko-psychologické poradně s nálepkou problémové, hyperaktivní nebo s ještě horší „diagnózou“.

„Krátce poté, co můj syn zahájil třetí třídu v nové základní škole ve městě, kam jsme se přistěhovali, se mu v žákovské knížce začaly množit poznámky od třídní učitelky. Psala, že je strašně nepozorný, stále vyrušuje a není schopen soustředit se na zadané úkoly. Později se přidaly stížnosti ohledně údajné agresivity a drzé chování a pár měsíců nato si mě paní učitelka pozvala do školy, aby mi taktně sdělila, že je syn mentálně opožděný a měl by navštěvovat speciální školu.“ líčí svou zkušenost Martina z Kladna. „V tu chvíli ve mně bouchly saze. Neříkám, že syn je prototyp vzorného žáčka, který při hodině ani nedutá, ale také vím, jak moc ho baví matematika a jak výborně hraje šachy, s nimiž začal v necelých čtyřech letech. V sedmi letech už porážel dospělé hráče a studoval učebnice šachového velmistra Ludka Pachmana. Obrátila jsem se proto na pedagogicko-psychologickou poradnu, kde zjistili, že syn je intelektově daleko před svými spolužáky, a paní učitelce, která nad ním zlomila hůl, doporučili individuální přístup. Přijala to s kyseľým výrazem, ale od té doby už byl klid.“

Fakt, že mimořádně nadané dítě bývá v mnoha směrech jiné než jeho spolužáci, což ve finále může způsobovat problémy, potvrzuje také Lucie Königová: „Je třeba, aby učitelé či trenéři rozuměli jeho talentu a vytvořili mu podmínky pro další růst. Pokud dostane možnost se realizovat, snáze pak zvládne své běžné životní povinnosti a úkoly. Naopak přehlížený nebo potlačovaný talent může stát za řadou problémů ve škole, ve vztahu s rodiči i vrstevníky. Dítě působí drze či nevychovaně, ve skutečnosti však může žít ve velkém vnitřním tlaku.“

ZA HLASEM SRDCE

Někdy naopak může nastat situace, kdy rodiče své dítě podporují až přespříliš. Snaží se mu věnovat svůj veškerý volný čas, dávají mu neustále nové podněty. Také zde však platí známé rčení, že všeho moc škodí.

„Každé dítě potřebuje mít čas a prostor, kdy se samo učí poznávat, co ho baví a naplňuje. Jen tak můžou rodiče přirozeně odhalit zájmy svého potomka a následně podpořit rozvoj jeho potenciálu. Pokud však dítěti v dobré víře vyplňují veškerý čas, nechť jeho osobnost spíše potlačují,“ upozorňuje Lucie Königová. „Přílišná pozornost i přehnané a neustálé vyzdvihování mimořádného talentu může na dítě vytvářet extrémní tlak. Hodně to bývá vidět například

ŠANCE PRO BUDOUCÍ UMĚLCE

Stipendijní Akademie MenART už pátým rokem propojuje významné a „hotové“ umělce s talentovanými studenty. Na to, jak to celé funguje, jsme se zeptali její zakladatelky **DANY SYROVÉ**.

Kdo všechno se může přihlásit?

Do Akademie MenART se mohou přihlásit žáci se svými pedagogy ze základních uměleckých škol, žáci druhého stupně základních škol nebo studenti středních škol, kteří se chtějí posunout pod vedením špičkového profesionála v oboru. Princip studia probíhá v trojúhelníku mentor – student – pedagog a potažmo celé skupiny stipendistů na bázi několika celodenních víkendových bloků v pravidelných intervalech jednoho až dvou měsíců během školního roku.

Jaká kritéria jsou nezbytná pro přijetí? A jakým způsobem je studium hrazeno?

Kritériem přijetí do MenARTu je motivace a míra talentu studenta, které prokáže ukázkami svých prací. Cílem je podpořit mladé talentované lidi a vyzdvihnout práci jejich pedagogů. Školné je proto díky podpoře patronů Akademie hrazené formou stipendia.

Do kdy je možné přihlásit se ke studiu na příští školní rok?

Pro rok 2023/24 přijímá MenART studenty do tříd šestnácti mentorů. Přihlášky lze podat do 31. března 2023.

Kterí umělci nabídnou mladým talentům své zkušenosti?

Svou třídu otevírají klavírní virtuos Ivo Kahánek a Karel Košárek, dirigent a virtuos na hornu Radek Baborák, koncertní mistr České filharmonie Jan Fišer, violoncellistka Michaela Fukačová, flétnista Jan Ostrý, legendární kytarista Pavel Steidl, klarinetista Irvin Venyš, zpěvačka Radka Fišarová, skladatelka a pianistka Beata Hlavenková, choreograf a tanečník Jan Kodet, divadelník a děkan DAMU Karel František Tománek. Do světa výtvarných technik zve fotografa Štěpánka Stein, grafik Šimon Břejcha, sochař Čestmír Suška. (více na menart.cz)

u sportovně nadaných dětí. Ty pak ale můžou vyhořet nebo si přivodit zdravotní problémy ve snaze být nejlepší a naplnit obrovské očekávání svého okolí.“

Rodiče by tedy měli dát potomkovi možnost, ať se samo rozhodne, kam ho srdce táhne, a poté mu vytvořit optimální podmínky k tomu, aby své nadání mohlo dále rozvíjet a kultivovat. Pokud navíc sami inklinují ke stejné vášni, dá se mluvit o naprosto ideální konstelaci. Jako je tomu v případě šestnáctiletého talentovaného pianisty Jana Schulmeistera, studenta kroměřížské konzervatoře, který si svou první zlatou trofej přivezl z italského Milána už v sedmi letech. Během své dosavadní krátké hudební kariéry nasbíral víc než tři desítky cen za první místa nebo absolutní vítězství z celého světa.

ZROZEN K HUDBĚ

„Vzhledem k tomu, že jsme oba s manželem profesionální hudebníci, muzika se u nás provozovala odkážíva. Malý Honza v tomhle prostředí vyrůstal od miminka. Vzpomínám si, když si začal v autě broukat téma z druhé věty jednoho z Beethovenových kvartet, která jsme si pouštěli cestou. Prozpěvoval si je poměrně dost přesně a přesvědčivě, a to mu nebyly ani dva roky. Doma si pak na klavíru brnkal různé melodie, ty černé a bílé klapy se mu moc líbily a svými malými prstíčky na nich leccos zkoušel. Později jsme ho přihlásili do základní umělecké školy k mé starší spolužačce z konzervatoře, která už vše převzala do svých rukou, a v postupné kooperaci jsme tak Honzu provázeli celým vzdělávacím procesem. Fungovalo to úžasně, krásně a zdravě se to vyvíjelo,“ vzpomíná maminka nadaného pianisty Martina Schulmeisterová, která svého syna nyní učí na kroměřížské konzervatoři.

A jak vypadá Janův všední den? „Konzervatoř je oproti jiným středním školám zvláštní tím, že vyučovací rozvrh je zde rozplánován do celého dne, od rána až do devíti hodin večer. Mezi povinnými předměty jsou ještě volné hodiny určené k procvičování hry na konkrétní hudební nástroj. Denně tak lze trávit ve škole až čtrnáct hodin,“ popisuje mladý klavírista, který se letos chystá na přijímací zkoušky na Hochschule für Musik v německém Hannoveru v rámci předmaturitního programu určeného pro mimořádně talentované studenty. Takový denní režim by byl pro většinu lidí jeho věku něčím absolutně nepředstavitelným. Jan má ovšem pro své vysoké studijní nasazení velmi dobrý důvod. Možná dokonce ten nejlepší: „Hudba pro mě znamená úplně všechno. Neumím si představit, že bych v životě dělal cokoli jiného. Jsem přesvědčený o tom, že jsem se pro ni narodil.“ ●

zdenka.sekretova@mafra.cz